

VASTAANOTTAVA AMK VALTAKUNNALLISESTI
RASISMIA VASTAAN

END RACISM NOW

TIEDON JA TUEN TARVE, VERKOSTOT, RASISMI JA TURVALLISUUS –

KANSAINVÄLISTEN OPISELIJOIDEN HAASTEITA SUOMESSA

Kaisla Saastamoinen & Maja Krljic

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

**Tampereen
ammattikorkeakoulu**

TIIVISTELMÄ

VASTAANOTTAVA AMK – VALTAKUNNALLISESTI RASISMIA VASTAAN (VARAVA) -hankkeen tavoitteena on ammattikorkeakoulujen vastaanottavuuden parantaminen kasvattamalla tietoisuutta rasismista ja edistämällä antirasistista toimintakulttuuria. Hankkeessa toteutettiin vuoden 2022 aikana palvelumuotoiluprosessi. Prosessin kautta pyrittiin palvelumuotoilun keinoin syventämään ymmärrystä kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksista ja mahdollisista haasteista heidän opintopolullaan opintoihin hakemisesta työllistymiseen asti.

Palvelumuotoiluprosessissa hyödynnettiin osallistavia yhteiskehittämisen menetelmiä. Prosessi käsitti syvällisen tiedon keräämistä työpajojen avulla, mahdollisten ratkaisujen ideointia sekä esiin nousseiden seikkojen työstämistä osaksi tulevaa toimenpidesuunnitelmaa. Menetelmät auttoivat myös rakentamaan yhteistä ymmärrystä sekä luomaan tilaisuuksia kokemusten ja tarpeiden sanoittamiselle.

VARAVA-hankkeessa järjestettiin huhti-toukokuussa 2022 neljä yhteiskehittämistyöpajaa: kaksi määrittelyvaiheen työpajaa sekä kaksi kehittämisvaiheen työpajaa. Niihin osallistui ammattikorkeakoulujen opiskelijoita ja henkilöstöä sekä sidosryhmien edustajia mm. järjestöistä ja julkiselta sektorilta.

Määrittelyvaiheen työpajojen aineistosta nousi esiin erityisesti tiedon ja tuen tarpeeseen, verkostoihin ja yhteisöllisyyteen, turvallisuuteen sekä rasismikokemuksiin liittyviä asioita. Kehittämisvaiheen työpajoissa ideoitiin mahdollisia ratkaisuja edellisten työpajojen kautta esiin nousseisiin haasteisiin. Työpajatulokset osoittivat, että kansainvälisten opiskelijoiden kotoutuminen ei voi tarkoittaa vain käytännön asioiden hoitamista tai yksittäisten tahojen kuten korkeakoulujen tai yritysten huolehtimista omista tehtävistään muista tahoista erillisinä. Sen sijaan opiskelija tulee nähdä kokonaisena ihmisenä, ja tukea ja palveluita tulee suunnitella ottaen huomioon opintojen lisäksi myös muut elämänalueet, kuten perhe, harrastukset ja hyvinvointi.

Työpajoissa lähestyttiin opiskelijoiden asiakaspolkuja neljän VARAVA-hankkeen taustaselvityksessä tunnistetun kansainvälisen opiskelijaryhmän kautta. Palvelumuotoilun työpajat tekivät myös näkyväksi sen, kuinka moninaisia kansainväliset opiskelijat todellisuudessa ovat. Taustaselvityksen pohjalta jaoteltuihin ryhmiin kuuluvat opiskelijat eivät välttämättä ole keskenään samanlaisia esimerkiksi kansallisuuden, uskonnon, ihonvärin tai kielen suhteen. Johonkin ryhmään kuuluvaksi katsotulla opiskelijalla ei myöskään välttämättä ole samanlaisia tarpeita, toiveita, kokemuksia ja haasteita kuin toisilla samaan ryhmään kuuluvilla opiskelijoilla. Muun muassa opiskelijan etninen tausta, kielitaito ja sosioekonominen status mahdollisessa lähtömaassaan vaikuttavat heidän kokemuksiinsa opiskelijana Suomessa sekä sitä kautta heidän tarvitsemaansa tukeen ja palveluihin.

Työpajojen kautta kansainvälisten opiskelijoiden tarve mielen hyvinvoinnin tukemiselle tuli selkeästi esiin. Esimerkiksi rasismikokemukset, puutteellinen kielitaito, verkostojen puute sekä tiedot

perusoikeuksista ja palveluista koettiin haasteina kansainvälisten opiskelijoiden arjessa, opiskelussa, työllistymisessä ja kotoutumisessa. Muun muassa näillä haasteilla on opintojen kuormittavuuden lisäksi vaikutusta opiskelijoiden mielen hyvinvointiin. On siis selvää, että yleisten opiskelijahyvinvointipalvelujen lisäksi myös erityistä tukea kansainvälisille opiskelijoille tarvitaan, sillä heidän kohtaamansa haasteet ovat osittain erilaisia kuin muiden opiskelijoiden.

Asiasanat: palvelumuotoilu, kotoutuminen, rasismi, opiskelijahyvinvointi

ABSTRACT

THE AIM OF THE RECEPTIVE UNIVERSITIES OF APPLIED SCIENCES – Nationally Against Racism (VARAVA) project is to improve the receptivity of universities of applied sciences by raising awareness of racism and promoting an anti-racist culture. In the project, a service design process was implemented during 2022. Through the process, service design was used to deepen the understanding of international students' experiences and possible challenges in their customer journey from applying for studies to gaining employment.

Participatory co-creation methods were utilized in the service design process. The process involved gathering in-depth information through workshops, brainstorming possible solutions, and working on an action plan based on the issues that emerged. The methods also helped to build a common understanding between different people and stakeholders and to create opportunities for articulating one's own experiences and needs.

Four co-creation workshops were organized in April-May 2022: two workshops in the definition phase and two workshops in the development phase. The workshop participants were students and staff of universities of applied sciences, as well as representatives of stakeholders, e.g. organizations and the public sector.

The findings from the definition phase workshops included issues related to the need for information and support, networks and sense of community, safety, and experiences of racism. In the development phase workshops, possible solutions to the challenges that emerged through the previous workshops were ideated. The workshop results made it clear that the integration of international students cannot only mean taking care of practical matters or that individual entities such as higher education institutions or companies take care of their own tasks separately from other entities. Instead, the student should be seen as a whole person, and support and services should be planned considering also other parts of their life than studies, such as family, hobbies, and well-being.

In the workshops, students' customer paths were approached through four international student groups identified in the background research of the VARAVA project. The service design workshops highlighted how diverse international students are. The students who belong to the same group as defined based on the background research are not necessarily similar in terms of, e.g., nationality, religion, skin color, or language. A student considered to belong to a certain group does not necessarily have the same needs, wishes, experiences, or challenges as other students belonging to the same group. Among other things, the student's ethnic background, language skills, and socio-economic status in their possible country of origin affect their experiences and thereby the support and services they need as a student in Finland.

Based on the workshop findings, international students' need for support on mental well-being became evident. For example, experiences of racism, insufficient language skills, lack of networks,

and information about basic rights and services were perceived as challenges in international students' everyday life, studies, employment, and integration. In addition to the workload of studies, these challenges among other things have an impact on students' mental well-being. It is therefore clear that in addition to general student welfare services, additional support for international students is also needed, as the challenges they face are partly different from those of other students.

Keywords: service design, integration, racism, student well-being

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	4
1. VASTAANOTTAVA AMK – VALTAKUNNALLISESTI RASISMIA VASTAAN -HANKE	8
2. PALVELUMUOTOILU VARAVA-HANKKEESSA	9
3. VARAVA-HANKKEEN PALVELUMUOTOILUTYÖPAJAT	11
3.1 Määrittelyvaiheen työpajat	11
3.2 Kehittämisvaiheen työpajat	13
4. PALVELUMUOTOILUTYÖPAJOJEN TULOKSIA	14
4.1 Määrittelyvaiheen työpajojen tuloksia	14
4.1.1 Neljää tunnistettua kansainvälistä opiskelijaryhmää koskevat löydökset	15
4.1.2 Opiskelijan kokemukseen vaikuttavien sidosryhmien tunnistaminen	17
4.1.3 Yleisiä löydöksiä määrittelyvaiheen työpajoista	18
4.2 Kehittämisvaiheen työpajojen tuloksia	19
4.2.1 Pienryhmien ratkaisut tunnistettuun haasteeseen	19
4.2.2 Yleisiä löydöksiä kehittämisvaiheen työpajoista	20
5. POHDINTAA PALVELUMUOTOILULÖYDÖKSISTÄ	22
6. YHTEENVETO	25
LÄHTEITÄ	26
YHTEYDENOTTO	28

1. VASTAANOTTAVA AMK – VALTAKUNNALLISESTI RASISMIA VASTAAN -HANKE

VASTAANOTTAVA AMK – VALTAKUNNALLISESTI RASISMIA VASTAAN (VARAVA) -hankkeen tavoitteena on ammattikorkeakoulujen vastaanottavuuden parantaminen kasvattamalla tietoisuutta rasismista ja edistämällä antirasistista toimintakulttuuria. Tarkoituksena on rakenteellisen rasismin tunnistaminen ja tiedostaminen korkeakoulujen toiminnassa, palvelujen kehittäminen vastaanottavammiksi ja antirasististen menetelmien omaksuminen opetuksessa. VARAVA-hankkeen rahoittaja on Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto. Hankekumppaneina toimivat Laurea-ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu (SeAMK), Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK) sekä Lyfta Oy.

Hanketoimijat tutkivat vastaanottavuuden ja antirasismin näkökulmasta ammattikorkeakoulujen opetuksen ja tukipalvelujen käytänteitä sekä opiskelijoiden asiakaspolkua opintoihin hakeutumisesta aina työllistymiseen saakka. Hankkeessa yhteiskehitetään ja pilotoidaan ratkaisuja vastaanottavuuden lisäämiseksi ja muodostetaan toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla ammattikorkeakoulujen toimintaa voidaan kehittää antirasistisemmaksi.

Yhtenä osana VARAVA-hanketta on palvelumuotoiluprosessi, jossa pureudutaan kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkuun ja kokemuksiin. Seuraavissa luvuissa tarkastellaan palvelumuotoiluprosessia ja sen tuloksia sekä peilataan löydöksiä muuhun hankkeen teemoja koskevaan tausta-aineistoon.

2. PALVELUMUOTOILU VARAVA-HANKKEESSA

VARAVA-HANKKEESSA PALVELUMUOTOILULLA TARKOITETAAN ihmiskeskeistä, iteratiivista ja osallistavaa yhteiskehittämistä, jossa hyödynnetään muotoilun menetelmiä. Ihmiskeskeisyydellä tarkoitamme, että esimerkiksi ammattikorkeakoulujen tai muiden organisaatioiden omien prosessien, liiketoiminnan kehittämisen tai muun tavoitteen sijaan keskitytään ihmisiin, jotka ovat käsillä olevan asian keskiössä. VARAVA-hankkeessa tekemisen keskiössä ovat kansainväliset opiskelijat. Palvelumuotoilun prosessi keskittyy siis kansainvälisten opiskelijoiden kokemuksiin ja näkökulmaan. Iteratiivisuus puolestaan merkitsee sitä, ettei palvelumuotoiluprosessi etene tiukan suoraviivaisesti tiettyä polkua seuraten vaan tiedon ja ymmärryksen lisääntyessä kehittämisen suunta tarkentuu ja toisinaan palaa hetkellisesti taakseen päin. Esimerkiksi haastattelujen tai työpajojen kautta voimme oivaltaa, että meidän olisi hyvä kerätä vielä lisää tietoa jostakin aihealueesta tai tehdä vaikkapa suunniteltua enemmän haastatteluja tai havainnointia. Osallistavan yhteiskehittämisen keinoin taas varmistamme, että ääneen pääsevät ne henkilöt ja tahot, joiden nykytilanteen parantamiseen on tarkoitus kohdistaa korjaavia toimenpiteitä.

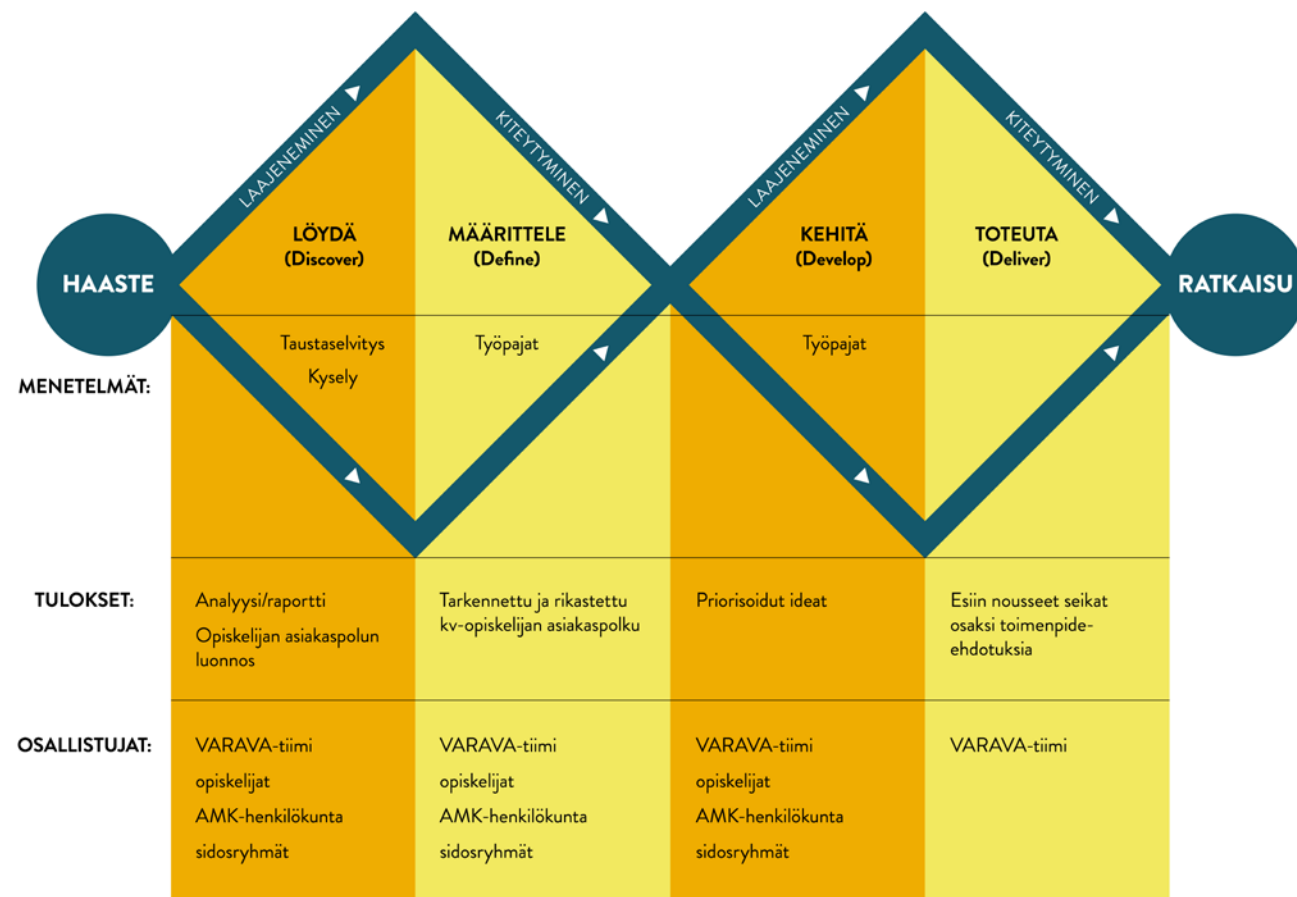
Käytännön tasolla VARAVA-hankkeessa palvelumuotoilu tarkoittaa syvällisen tiedon keräämistä hankkeen aiheista mm. haastattelujen ja työpajojen avulla, mahdollisten ratkaisujen ideointia sekä esiin nousseiden seikkojen työstämistä osaksi tulevaa toimenpidesuunnitelmaa.

Palvelumuotoilumenetelmien hyödyntämisellä pyritään syventämään ymmärrystä kehittämis-kohteesta ja rikastamaan muiden menetelmien kuten taustaselvityksen (Alanen & Rätty 2022) ja kyselyn (Tiainen ym. 2022) avulla kerättyä tietoa. Menetelmät auttavat myös rakentamaan ja jäsentämään yhteistä ymmärrystä eri ihmisten ja sidosryhmien kesken sekä luovat tilaisuuksia omien kokemusten ja tarpeiden sanoittamiselle.

Alla on visualisoitu VARAVA-hankkeen palvelumuotoiluprosessi (Kuvio 1). Prosessikuvio mukailee palvelumuotoilun Double Diamond -mallia (suom. tuplatimanttimalli; Design Council 2019). Kuviossa kehittämisprosessin suunta näyttää jatkuvasti etenevän, eli malli on yksinkertaistettu eikä kuvaa prosessin iteratiivista luonnetta. Todellisuudessa prosessin aikana palasimme toisinaan aiempiin vaiheisiin keräämään tarvittua lisätietoa esiin nousseista aiheista.

VARAVA-HANKKEEN PALVELUMUOTOILUPROSESSI

Palvelumuotoiluprosessin tavoitteena on rakenteellisen rasismien tunnistaminen, tiedostaminen ja antisivististen toimintatapojen kehittäminen. Prosessi toteutetaan iteratiivisesti yhteiskehittämisen keinoin sidosryhmien kanssa.

Lähteet: Design Council 2019 (<https://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/what-framework-innovation-design-councils-evolved-double-diamond>);
Sirviö, T. & Ruotsalainen, A.-L. (toim.) 2020 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-203-282-9>

Kuvio 1. VARAVA-hankkeen palvelumuotoiluprosessi.

Palvelumuotoiluprosessiin kuului neljä yhteiskehittämistyöpajaa: kaksi määrittelyvaiheen työpajaa (yksi Laurea-ammattikorkeakoulussa, yksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa) sekä kaksi kehittämisvaiheen työpajaa (yksi kummassakin ammattikorkeakoulussa). Työpajat järjestettiin huhti-toukokuussa 2022. Niihin kutsuttiin ammattikorkeakoulujen opiskelijoita ja henkilöstöä sekä sidosryhmien edustajia (mm. järjestöt ja julkinen sektori). Työpajat toteutettiin suomeksi ja englanniksi. Hankkeessa tehtyä taustaselvitystä ja kyselyn alustavia tuloksia sekä muuta taustamateriaalia hyödynnettiin työpajojen suunnittelussa.

3. VARAVA-hankkeen palvelumuotoilutyöpajat

Ensimmäiset, määrittelyvaiheen työpajat keskittyivät kansainvälisen opiskelijan asiakaspolkuun ajasta ennen opintoihin hakeutumista työllistymiseen saakka. Työpajojen tavoitteena oli yhdessä osallistujien kanssa kerätä syvällistä ymmärrystä nykyisestä kansainvälisen opiskelijan asiakaspoluta. Erityisesti pyrimme lisäämään ymmärrystämme opiskelijoiden polun todennäköisistä esteistä ja kriittisistä kohdista kotoutumiseen ja integraatioon liittyen.

Toisissa, kehittämisvaiheen työpajoissa puolestaan keskityttiin mahdollisten ratkaisujen ideointiin. Näiden työpajojen tavoite oli ideoida yhdessä mahdollisia ratkaisuja edellisissä työpajoissa tunnistettuihin haasteisiin ja kriittisiin kohtiin, jotka voivat estää tai hidastaa kotoutumista ja integraatiota. Seuraavaksi kerromme lyhyesti määrittely- ja kehittämisvaiheiden työpajojen kulusta.

3.1 MÄÄRITTELYVAIHEEN TYÖPAJAT

Määrittelyvaiheen työpajoissa työskenneltiin pienryhmissä kansainvälisen opiskelijan asiakaspolun luonnoksen pohjalta. Osallistujat oli jaettu neljään pienryhmään niin, että kukin ryhmä keskittyi yhteen taustaselvityksen perusteella tunnistettuun kansainväliseen opiskelijaryhmään (Alanen & Rätty 2022):

1. maahanmuuttajataustaiset opiskelijat
2. kolmansista maista opiskelemaan muuttaneet yksittäiset opiskelijat
3. ulkomailta tulleet opiskelijaryhmät, joiden koulutuksen maksaa joku ulkopuolinen taho
4. vaihto-opiskelijat

- Mitä vaiheita kansainvälisen opiskelijan asiakaspolkuun kuuluu?
- Mitä tarpeita opiskelijalla on polun eri vaiheissa? Mitä haasteita hän kohtaa?
- Mitä toimijoita ja tahoja opiskelijan polun eri vaiheissa on mukana tai taustalla?
- Mitä tunteita tai ajatuksia opiskelijalla on polun eri vaiheissa?
- Ovatko kipukohdat tai ongelmat rakenteellisia vai kokemuksellisia? Vai sekä että?

Määrittelyvaiheen työpajojen päätteeksi ryhmät valitsivat viisi tärkeintä huomiota tai ajatusta, jotka jakoivat muille ryhmille.

Kuva 1. Esimerkki määrittelyvaiheen työpajan pienryhmän työskentelyn tuloksista.

Kehittämisvaiheen työpajoissa osallistujat ideoivat mahdollisia ratkaisuja edellisten työpajojen kautta esiin nousseisiin haasteisiin. Näiden kahden kehittämisvaiheen työpajan tarkempi fokus määriteltiin peilaamalla edellisten työpajojen löydöksiä uudelleen taustatutkimukseen, kyselyyn ja haastatteluihin sekä muun tausta-aineistoon. Monia esiin nousseita teemoja on tutkittu ja moneen haasteeseen pyritään jo eri tahoilla ja eri keinoin vastaamaan. Keskeinen kysymys fokusta määritellessä olikin: Mihin kysymykseen juuri me VARAVA-hankkeessa pyrimme vastaamaan? Tätä pohdimme hanketiimissä seuraavanlaisten palvelumuotoilussa usein käytettävien Kuinka voisimme -kysymysten (engl. How might we) kautta. Työpajojen fokukseen valittu kysymys on alla olevassa listassa lihavoituna:

- Kuinka voisimme tukea kotoutumista?
- Kuinka voisimme helpottaa integraatiota?
- Kuinka voisimme vahvistaa/lisätä antirasistista toimintaa?
- Kuinka voisimme tarjota parempia palveluja/tukea kansainvälisille opiskelijoille?
- Kuinka voisimme tukea kansainvälisten opiskelijoiden mielen hyvinvointia?
- **Kuinka voisimme tehdä näkyväksi ja tukea kansainvälisten opiskelijoiden mielen hyvinvointia sekä heidän sisäistä turvallisuudentunnettaan?**

Käytännössä lähestyimme valittua aihetta pienryhmissä kolmessa vaiheessa.

Tällä kertaa pienryhmiä ei ollut jaettu erityisesti tietäntyyppisiä kansainvälisiä opiskelijoita (ks. aiempi kansainvälisten opiskelijoiden ryhmittely alaluvussa 3.1) vaan osallistujat ideoivat ratkaisuja yleisesti kansainvälisille opiskelijoille. Kehittämisvaiheen työpajojen kolme vaihetta olivat:

1. Lämmittely huonojen esimerkkien inspiroimana: Kuinka epäonnistuisimme mahdollisimman suuresti tavoitteen saavuttamisessa?
Tämän vaiheen tuloksina pienryhmät ideoivat mm. Sauna and mental health issues -sekasaunata-
pahtuman, Appro-tyylisten baarikierroksen ja epäonnistuneen monikulttuurisen yritysvierailun.
2. Ideointi luonnostelua hyödyntäen yksin ja pienryhmissä
Tässä vaiheessa osallistujat ideoivat ja luonnostelivat mahdollisia ratkaisuja ensin yksin ja sitten yhdessä sekä valitsivat yhden jatkotyöstöä varten.
3. Pienryhmän yhteisen idean valinta ja rikastaminen

Tässä viimeisessä vaiheessa ryhmät täydensivät ideoimiaan ratkaisuja pohtien niitä erilaisten tulevaisuudennäkymien kautta: toivottava, epätoivottava ja todennäköinen tulevaisuus.

Lopuksi pienryhmät esittelivät ideansa muille.

**KUINKA VOISIMME
TEHDÄ NÄKYVÄKSI JA
TUKEA KANSAINVÄLISTEN
OPISKELIJOIDEN MIELEN
HYVINVOINTIA SEKÄ
HEIDÄN SISÄISTÄ TURVAL-
LISUUDENTUNNETTAAN?**

4. PALVELUMUOTOILUTYÖPAJOJEN TULOKSIA

Työpajat dokumentoitiin tulosten purkua ja analyysiä varten kuvien, muistiinpanojen, nauhoitteiden ja videoiden avulla. Työpajojen jälkeen työpajamateriaali purettiin ja analysoitiin. Tuloksia myös peilattiin taustamateriaaliin, kyselyn tuloksiin ja haastattelulöydöksiin. Seuraavaksi käymme läpi työpajojen tuloksia.

4.1 MÄÄRITTELYVAIHEEN TYÖPAJOJEN TULOKSIA

Määrittelyvaiheen työpajoissa pienryhmien kokoamat kansainvälisen opiskelijan asiakaspolut siirrettiin valkotaulu- ja post-it-lappumuodosta virtuaaliseen muotoon löydösten teemoittelun helpottamiseksi. Tätä aineistoa rikastettiin työpajanauhoitteiden ja -videoiden avulla.

Työpajojen aineistosta nousi esiin erityisesti tiedon ja tuen tarpeeseen, turvallisuuteen sekä negatiivisiin tunteisiin liittyviä asioita. Myös erilaisiin opiskelija-aktiviteetteihin, kieleen ja taloudelliseen tilanteeseen liittyviä seikkoja nostettiin työpajoissa esiin.

Yllä mainittujen yleisten teemojen lisäksi työpaja-aineiston purkamis- ja analyysivaiheessa koottiin erikseen yhteen pienryhmien tunnistamat kansainvälisen opiskelijan haasteet. Määrällisesti haasteita nousi esiin huomattavan runsaasti (lähes 90 kpl). Osa niistä oli keskenään päällekkäisiä tai limittäisiä. Aiemmin mainittujen yleisten teemojen tapaan myös tunnistetut haasteet teemoiteltiin. Tunnistetut teemat olivat:

- Yhteisöllisyys, verkostot ja kotoutuminen
- Mielenterveys
- Ohjaus ja tuki
- Kieli
- Asenteet
- Taidot
- Kulttuuri ja tausta
- Työharjoittelu ja työllistyminen
- Käytännön asiat
- Tieto
- Rasismi

Näiden toistuvien teemojen lisäksi yksittäisiä mainintoja haasteina saivat esimerkiksi roolit, odotukset, viihtyvyys ja valtaetäisyys.

Yhteisöllisyyteen, verkostoihin ja kotoutumiseen liittyviä haasteita oli mm. yhteisöllisyyden ja verkostojen puute, osaksi yhteisöä pääseminen ja muihin opiskelijoihin tutustuminen, integraatio työhön ja yhteiskuntaan sekä integraatio paikallisiin. Mielenterveyshaasteina tunnistettiin esimerkiksi näköalattomuus, vähemmistöstressi, kulttuurishokki, kaamosmasennus ja koti-ikävä. Ammatikorkeakouluja suoraan koskevia tunnistettuja haasteita olivat ohjauksen ja tuen puute, resurssihaasteet, oppimishaasteet sekä opiskelijoiden oikeudet palveluihin.

Kielitaitoon liittyvät haasteet koskivat suomen ja ruotsin kielitaitoa, kieliopintojen ja suomen kielen käytön vähäisyyttä sekä monikielisyyttä. Asenteiden osalta haasteiksi nähtiin muun muassa ennakkoluulot, ennakoasenteet ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kohtelu ulkomaalaisina.

Sekä opiskelutavat ja -taidot että osaamisen taso nostettiin esiin kansainvälisiä opiskelijoita mahdollisesti koskevin haasteina. Haasteina nähtiin myös opiskelijan kulttuuri, tausta ja nimi. Työharjoittelua ja työllistymistä koskevia haasteita olivat puolestaan esimerkiksi matalapalkkaiset työt, pimeä työvoima sekä vaikeus harjoittelupaikan ja työpaikan saannissa erityisesti pienemmissä kaupungeissa.

Käytännön haasteina nousi esiin majoitus, ruoka(kulttuuri), rahahuolet, vapaa-ajan tekemisen löytäminen sekä yleisesti elämisen sujuminen Suomessa. Tieto oikeudesta palveluihin ja tiedon puute perusoikeuksista nähtiin kansainvälisiä opiskelijoita koskevin haasteina. Etninen rasismi sekä rasistiset kohtaamiset ja piilorasismi tunnistettiin myös haasteeksi.

Työpajatuloksia tarkasteltiin paitsi kootusti, myös pienryhmäjaon mukaisesti eli kutakin neljää kansainvälistä opiskelijaa koskien. Kullekin opiskelijatyypille myös koottiin päivitetty asiakaspolku. Seuraavissa kappaleissa esitellään kutakin tunnistettua opiskelijaryhmää erityisesti koskevat löydökset.

4.1.1 Neljää tunnistettua kansainvälistä opiskelijaryhmää koskevat löydökset

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISET OPISKELIJAT

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden asiakaspolku ja haasteet poikkeavat eniten muista ryhmistä, sillä moni heistä on esimerkiksi syntynyt Suomessa ja on Suomen kansalainen sekä puhuu suomea yhtenä äidinkielenään. Näin ollen heillä ei välttämättä ole esimerkiksi samanlaisia käytännön asioihin kuten viisumeihin tai kielitaitoon liittyviä haasteita kuin muiden kansainvälisten opiskelijaryhmien opiskelijoilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei heillä voisi olla osittain samoihin asioihin liittyviä sekä pitkälti näistä opiskelijaryhmistä vain heitä koskevia haasteita.

Maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita koskevin haasteina nousivat erityisesti esiin esimerkiksi nimeen, ulkonäköön, ennakkoluuluihin ja vähemmistöstressiin liittyviä haasteita. Heille muun

muassa usein puhutaan suoraan englanniksi tai heidät nähdään ulkomaalaisina, vaikka he olisivat suomenkielentaitoisia ja/tai kansalaisuudeltaan suomalaisia. Työllistymiseen ja työelämään liittyen tunnistettiin merkityksellisiksi asioiksi mm. työkulttuuriin sopeutuminen ja mukaan ottamisen kulttuurin vahvistaminen. Haasteina esiin nousivat myös representaation puute, tiedon saavutettavuus, näköalattomuus ja ympäröivistä asenteista johtuvat haasteet kuten perheen ja opiskelijaohjauksen asenteellisuuden takia tietyille aloille ohjautuminen tai kokonaan hakematta jättäminen korkeakouluopintoihin.

KOLMANSISTA MAISTA OPISKELEMAAN MUUTTANEET YKSITTÄISET OPISKELIJAT

Kolmansista maista opiskelemaan muuttavilla yksittäisillä opiskelijoilla tunnistettiin olevan esimerkiksi työllistymiseen ja kotoutumiseen liittyviä haasteita. Verkostojen puute, vertaistuen tarve sekä opinto-ohjauksen puute nousivat pienryhmätyöskentelyssä esiin.

ULKOMAILTA TULLEET OPISKELIJARYHMÄT, JOIDEN KOULUTUKSEN MAKSAA JOKU ULKOPUOLINEN TAHO

Ulkomailta tulleet opiskelijaryhmät, joiden koulutuksen maksaa ulkopuolinen taho, kutsutaan myös tilauskoulutuksiksi. Tätä ryhmää koskien nousi esiin paitsi opiskelijoita itseään, myös vastaanottavan ammattikorkeakoulun henkilöstöä koskeva tiedon tarve. Tilauskoulutusprosessi on myös henkilöstölle ainakin osittain epäselvä. Toisaalta opiskelijat tarvitsevat konkreettista tiedottamista esimerkiksi opiskelijaviisumeihin liittyen. Samalla pohdittiin, että tietoa erilaisista asioista kyllä löytyy, mutta se on hajallaan lukuisilla eri tahoilla. Myös opiskelijaohjauksen ja tuen tarve nousi esiin, tätä opiskelijaryhmää koskien liittyen erityisesti juuri heidän opintoihinsa, kielitaitoon sekä käytännön asioihin.

Oman tilauskoulutusryhmän ulkopuoliseen yhteisöön mukaan pääseminen nähtiin haasteena. Edellä mainittujen teemojen lisäksi tilauskoulutusopiskelijoiden työllisyysmahdollisuudet oli erityistä keskustelua herättänyt aihe: Kuinka koulutuksen maksava ulkopuolinen taho kuten opiskelijan lähtömaan julkisen sektorin organisaatio suhtautuu siihen, jos opiskelija haluaa valmistuttuaan jäädä Suomeen töihin eikä palata lähtömaahan Suomessa hankkimansa osaamisen kanssa?

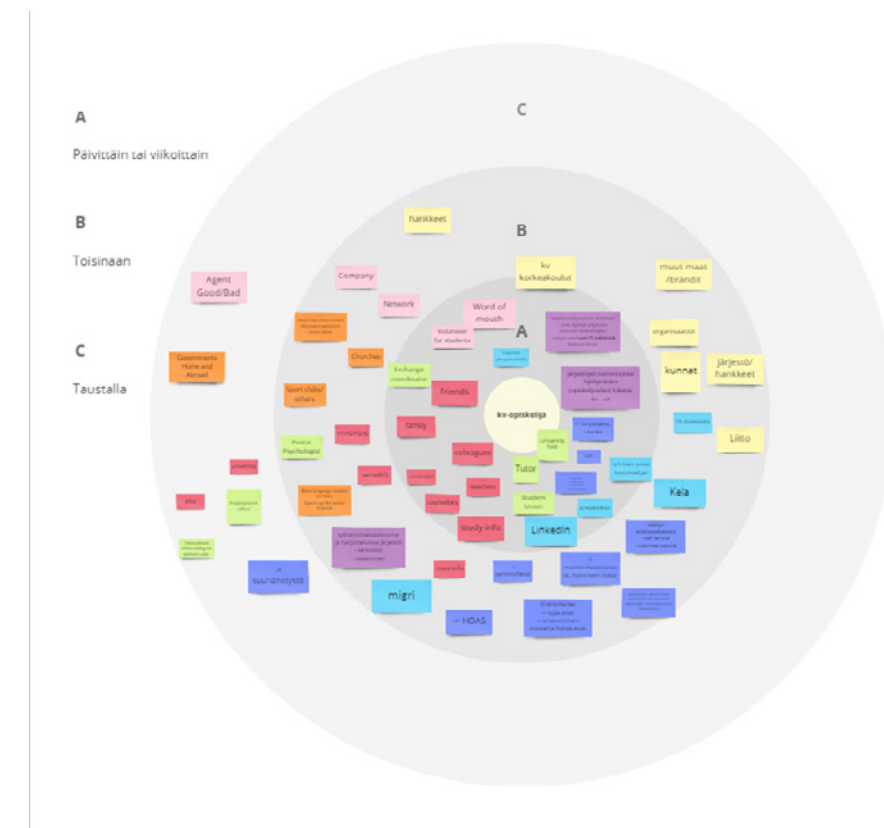
VAIHTO-OPISKELIJAT

Vaihto-opiskelijoita koskeviin tunnistettuihin haasteisiin kuuluivat erityisesti integraatio paikallisiin ja yhteisöllisyys oman vaihto-opiskelijaryhmän ulkopuolella sekä kielen ja kulttuurin osaaminen. Työpajoissa pohdittiin myös opiskelijoiden saapumiskokemukseen ja viihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä, kuten ammattikorkeakoulujen kansainvälisten asioiden toimiston palvelujen entistä helpompaa saavutettavuutta. Vaihto-opiskelijoiden kohdalla taas esimerkiksi työharjoitteluun ja työllistymiseen liittyvät asiat nähdään usein opiskelijoiden kotikorkeakoulun, ei välttämättä niinkään suomalaisen vaihto-opiskelukorkeakoulun asioina.

4.1.2 Opiskelijan kokemukseen vaikuttavien sidosryhmien tunnistaminen

Kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkuun liittyvien sidosryhmien kokoaminen yhteen ja näkyväksi tekeminen oli yksi osa määrittelyvaiheen työpajoja. Kukin pienryhmä keskusteli ja kirjasi ylös henkilöitä ja muita tahoja, jotka ovat suoraan tai välillisesti tekemisissä kansainvälisten opiskelijoiden kanssa opintoihin hakemisen, opintojen tai työllistymisen aikana. Tunnistettuja henkilöitä ja muita tahoja olivat muun muassa ystävät, perhe, ammattikorkeakoulu Suomessa ja mahdollinen ammattikorkeakoulu lähtömaassa, yritykset, järjestöt, ministeriöt, kirkko, harrastusseurat ja virastot.

Kuvion 2 sidosryhmäkarttaan on koottu yhteen kaikkien pienryhmien ylös kirjaamat henkilöt ja sidosryhmät, joiden on tunnistettu olevan osa kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkua. Tahot on järjestetty sidosryhmäkarttaan kartan keskellä olevan kansainvälisen opiskelijan ympärille kolmelle eri kehälle niin, että keskustaa lähimmän kehän tahojen on arvioitu olevan useammin tai lähemmin yhteydessä opiskelijaan kuin kauempien kehien tahot. Opiskelijaa lähimmän, kuviossa kirjaimella A merkatun kehän tahojen on arvioitu olevan yhteydessä opiskelijaan päivittäin tai viikoittain, B-kehän tahojen toisinaan ja uloimmaisena, C-kehän tahojen lähinnä toimivan taustalla.

Kuvio 2. Määrittelyvaiheen työpajoissa tunnistettujen tahojen pohjalta luotu kansainvälisten opiskelijoiden sidosryhmäkartta.

4.1.3 Yleisiä löydöksiä määrittelyvaiheen työpajoista

Määrittelyvaiheen ensimmäisessä työpajassa osallistujat huomasivat, että opiskelijan asiakaspolkua täydennettäessä siihen tulisi erikseen lisätä turvallisuutta koskeva kohta. Turvallisuus-kohta lisättiin määrittelyvaiheen jälkimmäiseen työpajaan ja pienryhmät keskustelivatkin siitä sekä täydensivät omia ajatuksiaan siihen. Turvallisuuteen liittyviä työpajoissa esiin tulleita asioita olivat mm. terveyteen, tietoon, perusoikeuksiin, talouteen, rasismiin ja kansainväliseen turvallisuustilanteeseen liittyvät seikat.

Myös talous sekä opiskelijan ja hänen perheensä sosioekonominen tausta nousivat työpajoissa esiin vaikuttaen sekä opiskelijan kokemukseen opintoajastaan että ylipäättään hänen mahdollisuuksiinsa lähteä opiskelemaan.

Kaikkien taustaselvityksessä tunnistettujen neljän kansainvälisten opiskelijoiden ryhmän kohdalla työpajatuloksista nousi esiin yhteisöllisyyteen ja verkostoihin liittyvät haasteet. Eri ryhmillä ne saattoivat näyttäytyä hieman erilaisina, mutta jokaisen kohdalla aihe näyttäytyi merkittävänä esimerkiksi viihtyvyyden, kotoutumisen tai joukkoon kuulumisen näkökulmasta.

Suoraan ammattikorkeakoulujen palveluihin ja resursseihin liittyvinä haasteina kaikissa ryhmissä keskusteltiin opiskelijaohjauksesta ja tuesta sekä erityisesti niiden puutteesta, varsinkin liittyen kansainvälisten opiskelijoiden erityisiin tuen tarpeisiin. Myös tiedon saaminen ja saavutettavuus vaativat työpajojen tulosten perusteella parannuksia.

Yleisesti ottaen työpajojen tuloksista kävi selväksi, että kansainvälisten opiskelijoiden kotoutuminen ei voi tarkoittaa pelkästään käytännön asioiden hoitamista tai sitä, että yksittäiset tahot kuten korkeakoulut tai yritykset hoitavat omat tehtävänsä erillään muista tahoista. Opiskelija tulisi sen sijaan nähdä kokonaisena ihmisenä ja suunnitella tuki ja palvelut myös hänen muu elämänsä kuten perhe, harrastukset ja hyvinvointi huomioiden. Työpajoissa tunnistettujen kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkuun liittyvien tahojen kokoaminen yhteen (kuvio 2) havainnollistaa, kuinka monitoimijaisessa verkostossa kansainvälinen opiskelija toimii. Vähintään nämä tunnistetut tahot tulee ottaa huomioon ja suuri osa mukaan keskusteluun tai yhteiskehittämiseen, kun halutaan kehittää kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkua entistä sujuvammaksi ja ammattikorkeakouluja vastaanottavammaksi.

Määrittelyvaiheen työpajat tekivät näkyväksi lukuisia kansainvälisen opiskelijan asiakaspolkuun liittyviä seikkoja, mukaan lukien opiskelijoiden tarpeita ja erilaisia haasteita opintoihin hakeutumisen, opintojen ajan sekä harjoittelun ja työllistymisen vaiheista. Näkyvimpänä läpileikkaavana teemanäkökulmana työpajoissa nousi esiin kansainvälisten opiskelijoiden mielen hyvinvointi. Tämä näkyi suoraan runsaassa määrässä negatiivisia tunteita, joita opiskelijan asiakaspolulla tunnistettiin. Toisaalta tunnistettujen lukuisten haasteiden voi perustellusti uskoa vaikuttavan negatiivisesti opiskelijoiden kokemuksiin ja arkeen ja sitä kautta mielen hyvinvointiin.

4.2 KEHITTÄMISVAIHEEN TYÖPAJOJEN TULOKSIA

Kehittämisyvaiheen työpajoissa ideoitiin mahdollisia ratkaisuja edellisten työpajojen kautta esiin nousseisiin haasteisiin. Näiden työpajojen fokuksiksi oli määritelty ”*Kuinka voisimme tehdä näkyväksi ja tukea kansainvälisten opiskelijoiden mielen hyvinvointia sekä heidän sisäistä turvallisuudentunnettaan?*”. Työpaja-aineisto koostui muistiinpanoista, luonnoksista, nauhoitteista ja videoista. Aineisto purettiin kirjalliseen muotoon.

4.2.1 Pienryhmien ratkaisut tunnistettuun haasteeseen

Kehittämisyvaiheen työpajojen tuloksena syntyi pienryhmien ideoimina viisi ratkaisua aiemmissa työpajoissa tunnistettuihin haasteisiin. Ratkaisut olivat:

- Pakollinen hyvinvoinnin opintojakso kaikille opiskelijoille
- Vertaispalvelu ”*Mielenterveys-ABC*”
- Mielen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisäävä älytaulu tai sovellus
- Messut opiskelijoille
- Pakollinen aarrekartta-tyyppinen opiskelijakierros

Nämä pienryhmien työpajoissa ideoimat ratkaisut olivat keskenään erilaisia, mutta niistä löytyi myös samankaltaisia piirteitä tai samoja teemoja.

PAKOLLINEN HYVINVOINNIN OPINTOJAKSO KAIKILLE OPISKELIJOILLE

Hyvinvoinnin opintojakso käsitti opiskelijoille suunnatun, yhdessä sidosryhmien kuten mielen-terveyttä tukevien järjestöjen kanssa kehitetyn mielen hyvinvointia tukevan opintojakson. Opintojaksossa huomioitiin erityisesti mahdollisimman monimuotoisen, eri sektoreilta tulevan monialaisen joukon osallistuminen opintojakson yhteiskehittämiseen. Tätä viiden opintopisteen kaikille opiskelijoille pakollista opintojaksoa suunniteltiin kehitettävän jatkuvasti opiskelijoiden osallistues-salle, sillä heidän osallistumisensa kautta sisältöä voitaisiin jatkuvasti päivittää heitä palvelevaksi.

VERTAISPALVELU ”MIELENTERVEYS-ABC”

Myös Mielenterveys-ABC sisälsi Mielen ensiapu -opintojakson opiskelijoille. Tämän lisäksi siihen kuului jatkuva vertaistukipalvelu opiskelijoille. Tukea antaisi sekä muutama työntekijä opinto-ohjaustyyppisesti että opiskelijavertaisohjaajat. He myös osaisivat tarvittaessa ohjata opiskelijat eteenpäin esimerkiksi kolmannelle sektorille, jossa opiskelijat saisivat muun muassa tukea ja palvelua myös muilla kielillä kuin ammattikorkeakoulun kielillä. Vertaistukiohjaajat koulutettaisiin tehtävänsä esimerkiksi mielen hyvinvoinnin parissa toimivan järjestön avulla.

MIELEN HYVINVOINTIA JA YHTEISÖLLISYYTTÄ LISÄÄVÄ ÄLYTAULU TAI SOVELLUS

Mielen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisäävä, joka kampuksella sijaitseva älytaulu tai opiskelijoiden itse lataama sovellus sisälsi erilaisia mielen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä lisääviä toimintoja. Esimerkkinä näistä olivat mm. anonyymi kysymyspalsta, valitusnurkkaus vertaisvalitukselle sekä apukanavien listaus. Haasteena tässä ratkaisussa nähtiin sovelluksen tai älytaulun kehittämiseen ja ylläpitoon tarvittava rahoitus. Ratkaisua voisi kuitenkin soveltuvien osien alkaa testata myös jo saatavilla olevissa kanavissa kuten ammattikorkeakoulujen intranetissä.

MESSUT OPISKELIJOILLE

Messut opiskelijoille tarkoitti lukukauden alussa järjestettäviä messuja, joissa olisi kojuja sekä opiskelijoilta (eri maat, kulttuurit) että organisaatioilta (esim. harrastukset, yritykset). Messujen kautta opiskelijat pääsisivät verkostoitumaan toistensa, yritysten sekä muiden paikallisten organisaatioiden ja henkilöiden kanssa. He myös oppisivat toistensa kulttuureista maa-/kulttuurikojujen avulla paitsi vierailijoina, myös niin että kutakin kojua pitäisi kyseisen maan tai kulttuurin edustajien lisäksi jotakin toista maata tai kulttuuria edustava opiskelija. Lisäksi messut voisivat toimia aktiivisena tapana kehittää opiskelijoiden englanninkielentaitoa. Opiskelijat voisivat saada tietoa harjoittelu- ja työmahdollisuuksista yritysten kautta. Kojuja pitäisivät yritysten lisäksi esimerkiksi paikalliset harrastekerhot ja järjestöt, jolloin opiskelijat löytäisivät harrastusmahdollisuuksia ja tutustuisivat alueen aktiviteetteihin.

PAKOLLINEN SUUNNISTUSTYYPPIINEN OPISKELIJAKIERROS

Opiskelijakierroksen ideana oli lukukauden alussa järjestettävä kaikille pakollinen suunnistus-kierros, jonka avulla opiskelijat pääsevät yhteisöllisyyttä lisäävällä tavalla tutustumaan toisiinsa, paikallisiin tärkeisiin paikkoihin (mm. posti, pankki) ja aktiviteetteihin sekä yrityksiin. Kierros tehtäisiin kahden viikon aikana päiväsaikaan ja se olisi päihteen tapahtuma. Kierroksen kartta olisi saatavilla netissä ja/tai sovelluksena. Itse kartan lisäksi samasta paikasta näkisi mm. tärkeiden paikkojen aukioloajat ja opiskelijat voisivat ilmoittautua erilaisiin aktiviteetteihin. Opiskelijakierroksen suunniteltiin sisältävän esimerkiksi kuvien ottamista tietyistä paikoista tai erilaisten muiden tehtävien tekemistä.

4.2.2 Yleisiä löydöksiä kehittämisvaiheen työpajoista

Ratkaisuideoinnin lisäksi pienryhmät täydensivät ideoimiaan ratkaisuja pohtimalla mm. rahoitukseen ja sidosryhmiin liittyviä seikkoja. Osa ratkaisuista suunniteltiin aloitettavan esimerkiksi hankerahoituksella ja pilotoinnin ja kehittämisen kautta ne voisivat jäädä pysyviksi palveluiksi muun rahoituskanavan avulla. Suurimmassa osassa ratkaisuja oli huomioitu erilaisten sidosryhmien aktiivinen osallistuminen ratkaisun kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Useat ratkaisut huomioivat mielen hyvinvoinnin lisäämisen lisäksi muitakin ensimmäisissä,

määrittelyvaiheen työpajoissa esiin nousseita teemoja ja haasteita kuten yhteisöllisyys, tutustumisen paikallisiin, kotoutuminen, verkostoituminen yritysten kanssa sekä tiedon saaminen.

Kun pienryhmien ratkaisuja tarkasteltiin yhdessä työpajojen alkulämmittelyn huonojen ideoiden kanssa, yhteisiä tärkeitä seikkoja olivat erityisesti päihteettömät aktiviteetit, kieli ja kulttuuri sekä yleisesti opiskelija-aktiviteettien suunnitteleminen oikeat osallistujat huomioiden.

5. POHDINTAA PALVELU- MUOTOILULÖYDÖKSISTÄ

Laadullisia menetelmiä hyödyntävä palvelumuotoiluprosessi täydensi entisestään hanketiimin ymmärrystä käsiteltävistä aiheista ja toi uusia näkökulmia taustatutkimuksen, kyselytulosten analyysin ja täydentävien haastattelujen tulosten lisäksi. Palvelumuotoilumenetelmien kautta onnistuttiin tekemään näkyväksi ja tuomaan keskusteluun ihmisten omia kokemuksia ja eri sidosryhmien toiveita koskien kansainvälisten opiskelijoiden asiakaspolkua. Työpajatyöskentely loi osallistujille myös turvallisen tilan periaatteiden mukaisen paikan ja mahdollisuuden sanoittaa ja jakaa omia kokemuksiaan. Tällä tavoin prosessi mahdollisti osaltaan myös vertaistuen saamisen ja antamisen. Seuraavaksi tarkastellaan työpajojen löydöksiä eri näkökulmista.

EROJA KAHDELLA ALUEELLA PIDETTYJEN TYÖPAJOJEN VÄLILLÄ

Samoilla tehtävänannoilla ja tavoitteilla toteutetut kehittämisvaiheen työpajat kahdella eri alueella eli Etelä-Pohjanmaalla ja pääkaupunkiseudulla tuottivat keskenään melko erilaisia ratkaisuehdotuksia, vaikka niiden aikana nousikin esiin hyvin samanlaisia keskusteluteemoja. Työpajatuloksia analysoitaessa pohdittiinkin, vaikuttiko ammattikorkeakoulun toiminta-alue työpajatuloksiin vai selittyvätkö erot esimerkiksi osallistujien oman kokemuksen ja taustan eroilla. Toiminta-alueen vaikutusta tarkasteltaessa huomiota kiinnitettiin siihen, kuinka pienemmällä paikkakunnalla alueen ainoalla ammattikorkeakoululla on joiltain osin erilainen asema suhteessa muihin alueellisiin toimijoihin kuin yhdellä monesta Uudellamaalla toimivasta ammattikorkeakoulusta. Toisaalta Etelä-Pohjanmaalla järjestettyihin työpajoihin osallistui useampia kansainvälisiä opiskelijoita kuin Uudellamaalla järjestettyihin työpajoihin. Uudellamaalla osallistujia oli puolestaan Etelä-Pohjanmaata enemmän eri sidosryhmistä, kuten järjestöistä.

Käytännössä kahden alueen työpajojen tulosten ero näkyi erityisesti siinä, kuinka opiskelijoiden asiakaspolkua sujuvoittavat ratkaisuideat keskittyivät SeAMKissa järjestetyssä ideointityöpajassa alueellisten toimijoiden yhteistyöhön, erilaisiin aktiviteetteihin ja paikallistuntemuksen lisäämiseen. Laurean vastaavan työpajan ratkaisuideat puolestaan suuntautuivat vahvasti opiskelijoiden mielen hyvinvoinnin suoraan vahvistamiseen mm. hyvinvointitaitojen lisäämisen kautta. Laureassa ideoitujen ratkaisujen myötä pyrittiin siis vaikuttamaan suoraan opiskelijoiden mielen hyvin-

vointiin, kun taas SeAMKissa ideoidut ratkaisut vaikuttaisivat tähän pikemminkin välillisesti. Samalla ne kuitenkin tarjoaisivat hyvin käytännönläheisiä ideoita opiskelijoiden verkostoitumisen ja kotoutumisen tueksi. Näkökulmat olivat siis melko erilaiset, vaikka tehtävänanto ja tavoite molemmilla alueilla oli sama.

KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT OVAT MONINAINEN JOUKKO ERILAISIA IHMISIÄ

Työpajat tekivät näkyväksi sen, kuinka moninaisia kansainväliset opiskelijat ja taustaselvityksessä tunnistetut kansainvälisten opiskelijoiden ryhmät ovat. Ensimmäisissä, määrittelyvaiheen työpajoissa tarkasteltiin opiskelijoiden asiakaspolkua taustaselvityksessä tunnistettujen neljän kansainvälisten opiskelijoiden ryhmän kautta. Kuitenkaan näihin ryhmiin kuuluvat opiskelijat eivät välttämättä ole keskenään lainkaan samanlaisia esimerkiksi kansallisuuden, uskonnon, ihonvärin tai kielen suhteen. Johonkin ryhmään kuuluvaksi katsotulla opiskelijalla ei myöskään välttämättä ole samanlaisia tarpeita, toiveita, kokemuksia ja haasteita kuin toisilla samaan ryhmään kuuluvilla opiskelijoilla. Työpajoissa kävi muun muassa ilmi, että tiettyyn kansainvälisten opiskelijoiden ryhmään taustansa puolesta kuuluva henkilö ei itse ajatellut kuuluvansa siihen ryhmään eikä tuntenut esimerkiksi kokeneensa samanlaisia haasteita kuin mahdollisesti jotkut toiset samaan ryhmään ajatellut opiskelijat. Tämä toi näkyväksi sen, kuinka muun muassa opiskelijan etninen tausta, kielitaito ja sosioekonominen status mahdollisessa lähtömaassaan vaikuttavat heidän kokemuksiinsa opiskelijana Suomessa sekä sitä kautta heidän tarvitsemaansa tukeen ja palveluihin.

TARVITSEVATKO KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT ERITYISTÄ TUKEA?

Toisaalta työpajojen keskusteluista nousi myös esiin kaikkien, ei vain kansainvälisten opiskelijoiden tarve mielen hyvinvoinnin tukemiselle. Erityisesti pandemia-aika on lisännyt opiskelijoiden kuormitusta, ja jopa joka kolmas opiskelija kärsi ahdistus- ja masennusoireista (Parikka ym. 2021; Karppi & Kononen 2021). Työpajoissa pohdittiin jopa, tarvitseeko erityisesti keskittyä kansainvälisten opiskelijoiden tukemiseen, kun kaikki opiskelijat kaipaavat tukea. Opiskelijat, samoin kansainväliset opiskelijat kuten yllä todettiin, ovat hyvin monimuotoinen joukko erilaisia ihmisiä.

On selvää, että myös erityistä tukea kansainvälisille opiskelijoille tarvitaan, sillä heidän kohtaan haasteet ovat osittain erilaisia kuin muiden opiskelijoiden (ks. esim. Huhtala 2022, Jääskeläinen 2020). Esimerkiksi rasismikokemukset, puutteellinen kielitaito sekä tiedot perusoikeuksista ja palveluista koettiin haasteina kansainvälisten opiskelijoiden arjessa, opiskelussa, työllistymisessä ja kotoutumisessa. On myös tutkitusti todennettu, että ulkomaalaisten on usein vaikeaa saada Suomessa koulutustaan vastaavaa työtä, ja että nimi ja etninen tausta vaikuttavat suuresti työnhakuun (Toivanen, Väänänen, Kurki, Bergbom & Airila 2018; Rask 2022; Ahmad 2020).

Rasismikokemukset puolestaan vaikuttavat mielenterveyteen ja voivat jopa traumatisoida ihmisiä (Kettumäki 2019). Samanaikaisesti mielenterveyden palveluissa esiintyy rakenteellista rasismia ja syrjiviä toimintamalleja (Kaikosuo & Harni 2022). Lisää moninaisuutta mielenterveyspalveluihin sekä lisää tietoa rasismien vaikutuksista mielen hyvinvointiin tarvitaan (Grant 2022).

KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT – IHMISIÄ VAI INVESTOINTI SUOMEN YHTEISKUNNALLE?

Kansainvälisten osaajien tarve on jatkuvasti pinnalla julkisessa keskustelussa, erityisesti Suomen väestön ikääntymisen ja huoltosuhteen muuttumisen myötä. Usein tätä keskustelua värittää se näkökulma, että maahan muuttavat ihmiset tulevat tukemaan tai jopa pelastamaan Suomen taloutta. Keskustelussa kuuluu, mikä meitä uhkaa nyt ja tulevaisuudessa, jos emme saa työvoimaa muualta: osaajapula, työvoimapula, veronmaksajien väheneminen ja muut yhteiskunnalliset ongelmat (ks. mm. Valtonen 2020, Seitsamo 2022, Pulkkinen 2022, Pakarinen 2022, Aalto-yliopisto 2022). Kansainvälisistä opiskelijoista puolestaan puhutaan yhteiskunnan investointina (Arene 2020). Tässä keskustelussa kansainvälisten opiskelijoiden, osaajien ja työntekijöiden itsensä äänet eivät aina tule kuuluville.

6. YHTEENVETO

Yhteisöllisyys ja verkostot, tiedon ja tuen tarve, turvallisuus, rasismikokemukset sekä mielen hyvinvointi nousivat erityisesti esiin haasteina VARAVAn palvelumuotoiluprosessin aikana kansainvälisten opiskelijoiden opiskelupolkua ja kokemuksia tarkasteltaessa. Prosessi teki myös näkyväksi ammattikorkeakouluissa ja muissa opiskeluihin liittyvissä paikoissa tai tilanteissa esiintyvää rakenteellista rasismia.

YHTEENVETONA VOIDAAN TODETAA, että kansainvälisten opiskelijoiden erityisen tuen tarve tulee tunnistaa ja tarpeeseen tulee ammattikorkeakouluissa vastata paremmin etenkin edellä mainitut haasteet huomioiden. Samalla opiskelija tulee nähdä kokonaisena ihmisenä eli ei riitä, että tarjoamme pirstaleisia tuen muotoja tai pallottelua taholta toiselle.

STTK:n ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen mukaan ulkomaan kansalaisten suorittamien korkeakoulututkintojen määrä halutaan jopa nelinkertaistaa, ja tavoitteena on myös valtaosan valmistuneista työllistyminen Suomeen (Arene 2020). Tiedetään, että sosiaaliset ja epämuodolliset verkostot sekä työskentely opintojen aikana vahvistavat todennäköisyyttä, että ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat jäisivät valmistuttuaan Suomeen (Kazi, Alitolppa & Viitamo 2019). Ammattikorkeakouluilla on nyt oiva tilaisuus panostaa entistä vahvemmin kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointiin ja edistää ulkomailta tulevien kotoutumista ja työllistymistä.

LÄHTEITÄ

Aalto-yliopisto 2022. ACT EARLY -konsepti edistää kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista Suomen työmarkkinoille. Viitattu 7.9.2022. <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/act-early-konsepti-edistaa-kansainvalisten-opiskelijoiden-integroitumista-suomen>

Ahmad, A. 2020. When the name matters: An experimental investigation of ethnic discrimination in the Finnish labor market. Sociological Inquiry, 90(3), 468–496.

Alanen, P. & Rätty, M. 2022. VARAVA - Kirjallisuuskatsaus ja taustaselvitys. Viitattu 2.9.2022. <https://varava.fi/wp-content/uploads/2022/09/Varava-kirjallisuuskatsaus-18.8.2022.pdf>

Arene 2020. STTK ja Arene: Suomi tarvitsee lisää kansainvälisiä opiskelijoita. 30.1.2020. <https://www.arene.fi/ajankohtaista/sttk-ja-arene-suomi-tarvitsee-lisaa-kansainvalisia-opiskelijoita/>

Design Council 2019. Framework for Innovation: Design Council's evolved Double Diamond. Viitattu 2.9.2022. <https://www.designcouncil.org.uk/our-work/skills-learning/tools-frameworks/framework-for-innovation-design-councils-evolved-double-diamond/>

Huhtala, S. 2022. Keskustellaanko yhdenvertaisuudesta? TAMK-blogi. 6.6.2022. Viitattu 27.10.2022. <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/keskustellaanko-yhdenvertaisuudesta/>

Grant, V. 2022. Kentälle tarvitaan lisää moninaisuutta ja tietoa rasismien mielenterveysvaikutuksista. Yeesi-blogi. 16.9.2022. Viitattu 28.10.2022. <https://www.yeesi.fi/ajankohtaista/blogi/?newsid=120&newstitle=Kent%C3%A4lle+tarvitaan+lis%C3%A4%C3%A4+moninaisuutta+ja+tietoa+rasismien+mielenterveysvaikutuksista>

Jääskeläinen, R. 2020. Nudging for inclusive student experience in higher education. Ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:-fi:amk-202001271634>

Kaikosuo, P. & Harni, E. 2022. Rasismi elää mielenterveyden palveluissa. Psykologi-lehti. 18.3.2022. Viitattu 28.10.2022. <https://psykologilehti.fi/rasismi-elaa-mielenterveyspalveluissa/>

Karppi, T. & Kononen, H. 2021. Korona-aika romutti opiskelijoiden henkistä hyvinvointia, eikä paluu kampuksille tuonutkaan helpotusta – mielenterveyspalveluiden kysyntä kasvoi. Yle. 4.11.2021. Viitattu 27.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12171750>

Kazi, V., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.). 2019. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487-7

Kettumäki, R. 2019. "Ahdistusta, masennusta ja itsesyytöstä" – rasismien kokeminen voi aiheuttaa vakavia mielenterveysongelmia, sanoo terapeutti Michaela Moua. Yle. 2.7.2019. Viitattu 28.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-10859180>

Pakarinen. 2022. Suomeen tarvitaan ulkomailta jopa 200 000 uutta työntekijää. Elinkeinoelämän keskusliitto 31.8.2022. Viitattu 3.11.2022. <https://ek.fi/ajankohtaista/blogit/suomeen-tarvitaan-ulkomailta-jopa-200-000-uutta-tyontekijaa/>

Parikka, S., Holm, N., Ikonen, J., Koskela, T., Kilpeläinen, H. & Lundqvist, A. 2021. Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveys, elintavat ja opiskeluryhmään kuuluminen. KOTT 2021-tutkimuksen tuloksia. Verkkojulkaisu: thl.fi/kott

Pulkkinen, J. 2022. Tutkimus: Yhä useampi yritys työllistää kansainvälisiä työntekijöitä – Yli kolmannes sanoo työvoimapulan olevan pahempi kuin koskaan. Helsingin Sanomat 22.9.2022. Viitattu 3.11.2022. <https://www.hs.fi/talous/art-2000009086170.html>

Rask, S. 2022. Tervetuloa meille, siivoamaan! Yle 2.5.2022. Viitattu 28.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12418036>

Seitsamo, S. 2022. Tervetuloa kansainväliset työntekijät, entä opiskelijat? TAMK-blogi 3.10.2022. Viitattu 3.11.2022. <https://blogs.tuni.fi/tamkjohtoryhma/johtoryhma/tervetuloa-kansainvaliset-tyontekijat-enta-opiskelijat/>

Tiainen, P., Katajavirta, M., Peltoniemi, J.M., Mylläri, A.R., Saastamoinen, K. & Huhtala, S. (painossa). Kokemuksia ammattikorkeakoulun palvelupolusta sekä työllistymisestä ja näkemyksiä rasismista. VARAVA-hanke.

Toivanen, M., Väänänen, A., Kurki, A.L., Bergbom, B. & Airila, A. (toim.). 2018. Moni osaa! Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Työterveyslaitos. Helsinki: Juvenes Print.

Valtonen, M. 2020. Kauppakamareiden kysely: Osaajapula kurittaa edelleen yrityksiä. Keskuskauppakamari 12.2.2020. Viitattu 3.11.2022. <https://kauppakamari.fi/tiedote/kauppakamareiden-kysely-osaajapula-kurittaa-e2%80%AFedelleen-e2%80%AFyrityksia-e2%80%AF/>

YHTEYDENOTTO

ANU-ROHIMA MYLLÄRI
Laurean projektipäällikkö

050 4769074

anu-rohima.myllari [at] laurea.fi

KAISLA SAASTAMOINEN
Laurea Projektiasiantuntija

0505058805

kaisla.saastamoinen [at] laurea.fi

VASTAANOTTAVA AMK VALTAKUNNALLISESTI
RASISMIA VASTAAN